

KOMUNITNÍ PRACOVNÍK

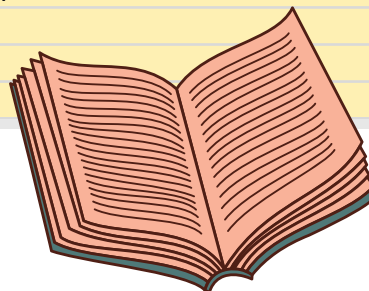

CENTRUM METODICKÉ PODPORY KOMUNITNÍ PRÁCE MSK

Za komunitního pracovníka zpravidla považujeme profesionálního sociálního pracovníka, protože specifické dovednosti, potřebné pro výkon tohoto povolání, se lze naučit zejména prostřednictvím studia sociální práce (Navrátil, 2001).

Z toho vyplývá, že role komunitního pracovníka je náročná. Musí se orientovat v mnoha tématech, např. v nezaměstnanosti, zadluženosti, bytové politice, interakcích rodiny či sociální politice (Havrdová a kol., 2013). Měl by disponovat znalostmi o procesu a postupech metody komunitní práce a umět je aplikovat v různých kontextech a v rámci rozličných rolí, které může při práci zaujímat. Výstižně definoval úlohu komunitního pracovníka Alan Twelvetrees (2008), když ho popsal jako člověka, který používá svou intuici, odhad, dělá rozhodnutí, střídá role, uplatňuje své dovednosti při zvládání konfliktů a je psychicky odolný.

Komunitní pracovník se soustředí na kolektivní problémy a místní podmínky (například obec, samosprávu, spolky apod.). Pomáhá v komunitách podporovat sociální změny a zlepšit kvalitu života místních obyvatel. Funguje jako spojení mezi komunitou a řadou dalších lokálních orgánů a relevantními partnery (neziskovými organizacemi, policií, školami apod.). Proto by měl vědět, jak lidi z komunity organizovat, koordinovat jejich jednání s institucemi a propojit je se zdroji, přičemž komunitní pracovník nenahrazuje zdroje podpory. Komunitní pracovník komunitu nerozvíjí, komunita se rozvíjí sama. Komunitní pracovník jen podněcuje tento proces (Schuringa, 2007).

KOMPETENCE KOMUNITNÍHO PRACOVNÍKA

Kompetence představuje soubor znalostí, dovedností a postojů, které ovlivňují významnou část něčí práce. Kompetence lze zvyšovat prostřednictvím sebezrovoje a sebevzdělávání (Lucia, Lepsinger, 1999). Podle Speer a Christens (2014) by měl mít komunitní pracovník individuální kompetence, díky kterým je schopen:

NASLOUCHAT

Komunitní pracovník musí být schopen naslouchat druhým lidem. Naslouchání zahrnuje také dialog s lidmi různého etnika, pohlaví, věku, socioekonomické třídy apod. Takovýto dialog vyžaduje interkulturní kompetence, kdy komunitní pracovník respektuje kulturní odlišnosti lidí a umí jim přizpůsobit jazyk.

BUDOVAT VZTAHY

Naslouchání je klíčovým prvkem budování vztahů. Komunitní pracovník musí být schopen budovat a prohlubovat vztahy, které zahrnují poctivost, důvěru, empatii a přijetí.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskosleský
kraj

AKTIVIZOVAT

Schopnost někoho aktivizovat je přímo úměrná hloubce vztahů v komunitě. Komunitní pracovník by měl být schopen porozumět příčinám problémů, jimž komunita čelí, vést jednotlivce k přemýšlení o okolnostech těchto problémů a možnostech jejich řešení. Ukazuje jim tak potenciál, který mají a motivuje je k jeho využití při řešení problémů.

OBJASŇOVAT ZÁJMY

V komunitní práci se zájmem rozumí záležitost, které jsou pro jednotlivce důležité. Komunitní pracovník naslouchá příběhům, zkušenostem a prioritám lidí. To mu umožňuje zjistit, co jsou lidé v komunitě schopni dělat společně.

Netting (2005) dále uvádí, že by měl komunitní pracovník umět posoudit situaci komplexně, to znamená, že by měl umět nahlížet na situaci v komunitě z více různých perspektiv a vyhodnotit, která témata jsou v danou chvíli vhodné řešit, protože mají šanci na úspěch, a která nikoliv. Měl by umět porozumět kontextu situace na základě informací získaných z posouzení situace. Prostřednictvím tvorby sítí může propojovat nejrůznější aktéry. V rámci posuzování situací, snahy pochopit kontext a tvorby sítí se komunitní pracovníci setkávají s mnoha protichůdnými pohledy a přístupy, přičemž každá snaha o změnu se může setkat se střety různých hodnot, proto je důležité umět pracovat s konflikty.

ROLE KOMUNITNÍHO PRACOVNÍKA

Komunitní pracovník může zastávat různé role, které se mohou vzájemně prolínat. To, jakou roli zaujímá, se odvíjí od procesu komunitní práce. Komunitní pracovník by si měl být vědom toho, jakou roli a s jakým cílem zaujímá. Níže uvádíme výčet nejběžnějších rolí.

Facilitátor

Podněcuje/řídí rovnocenný dialog dvou stran (např. mezi jednotlivými členy komunity nebo mezi komunitou a jiným aktérem). Facilitátor odpovídá za proces dialogu, nikoliv za obsah.

Komunikátor

Organizuje dialog nebo předává informace, myšlenky či znalosti, které jsou potřebné pro rozhodování a práci na řešeném tématu, komunitě i širšímu okolí.

Inovátor

Inovuje, provádí a zlepšuje techniky i obsah v procesu komunitní práce. To stimuluje lidi v komunitě a umožňuje jim vyzkoušet nové způsoby a prostředky při naplňování jejich potřeb a hledání řešení problémů. Komunitní pracovník není osobou, která by udržovala existující systém, ale měl by zavádět nové způsoby a prostředky rozvoje a zplnomocnění členů komunity.

Organizátor

Organizuje komunitu (kontakt a setkávání členů) a podporuje ji, poskytuje vodítka a nabízí směry v realizaci činností a cílů komunity. Pracovník má klíčovou roli při zajištění aktivní účasti lidí od plánování až po vyhodnocení práce, zejména pak v identifikaci témat a potřeb komunity.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskoslezský
kraj

Mediátor

Mediátor se podílí na řešení sporů mezi různými stranami (členy komunity, komunitou a dalšími aktéry nebo širším okolím). Pomáhá jim najít shodu nebo kompromis, pracovat s rozdílnými názory a dosáhnout vzájemně uspokojivých dohod.

Motivátor

Stimuluje a udržuje aktivní zájem lidí o naplňování jejich potřeb a řešení problémů. Motivuje komunitu, aby převzala úkoly a úspěšně je dokončovala.

Obhájce

Úlohou obhájce je zastupovat zájmy komunity a zároveň připravit členy komunity na to, aby své zájmy zastupovali samostatně. Obhájce také představuje témata komunity dalším aktérům a může se zasazovat o vyjednávání vhodných podmínek pro jejich řešení. Pro tuto činnost se využívá také pojem advokacie.

Zmocňovatel/Podporovatel příležitostí a rozvoje

Neprovádí žádnou práci sám, ale umožňuje vykonávat tuto práci komunitě. Usnadňuje proces změny, dává tomuto procesu přednost před hmotnými výstupy práce.

Průvodce

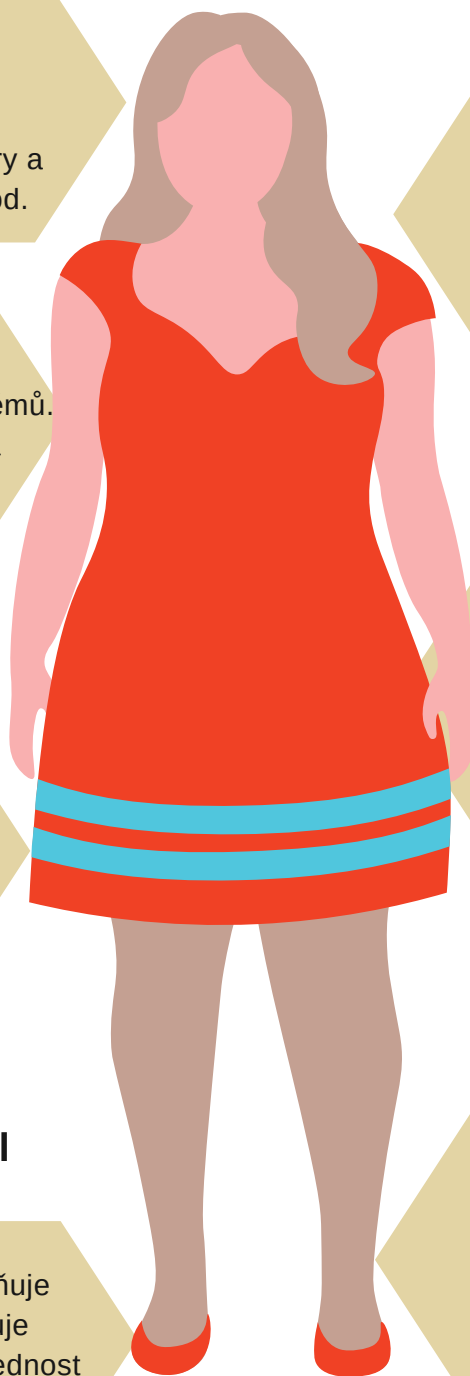
Provádí členy komunity procesem komunitní práce. Nenese zodpovědnost za řešení témat členů komunity, místo toho členy komunity provádí procesem, který může vést k jejich vyřešení.

Spolupracovník/Partner

Vytváří partnerské prostředí a dialog. Přistupuje takto nejen k aktérům a členům komunity, ale zároveň je jejich spolupracovníkem v řešení a realizaci daných témat. Umožňuje tak členům komunity získávat přístup ke zdrojům, kontrolu nad nimi a dovednosti v rozhodování a partnerském přístupu.

Vzdělavatel

Učí členy komunity znalostem a dovednostem, které jsou žádoucí pro práci na zvolených tématech, případně předává informace o tom, kde tyto znalosti a dovednosti získat. Pomáhá tak členům komunity rozvíjet jejich vlastní potenciál a kompetence potřebné pro změnu a zvládání problémových situací.

Uvedené role lze shrnout a rozdělit do několika oblastí. Autorka Schuringa (2007) vymezila čtyři oblasti podpory komunitního pracovníka v terénu:

Organizační podpora:

Zahrnuje podporu při organizování schůzek a formování pracovní skupiny. Komunitní pracovník pomáhá členům komunity s volbou nejlepších strategií při řešení problémů, pomáhá s postupy práce v iniciační skupině a ukazuje lídrům, jak naslouchat potřebám lidí v komunitě.

Strategická podpora:

Zahrnuje podporu při přemýšlení o nejlepších způsobech řešení k dosažení zvolených cílů. Pomáhá při identifikaci možných rizik navrhovaných řešení. Komunitní pracovník ukazuje členům komunity, jak hledat informace, jak tvořit plány a jakým způsobem kontaktovat úřady. Tvoří s lidmi akční plány, vzdělávací plány a další strategie (např. strategie iniciačních a lokálních skupin).

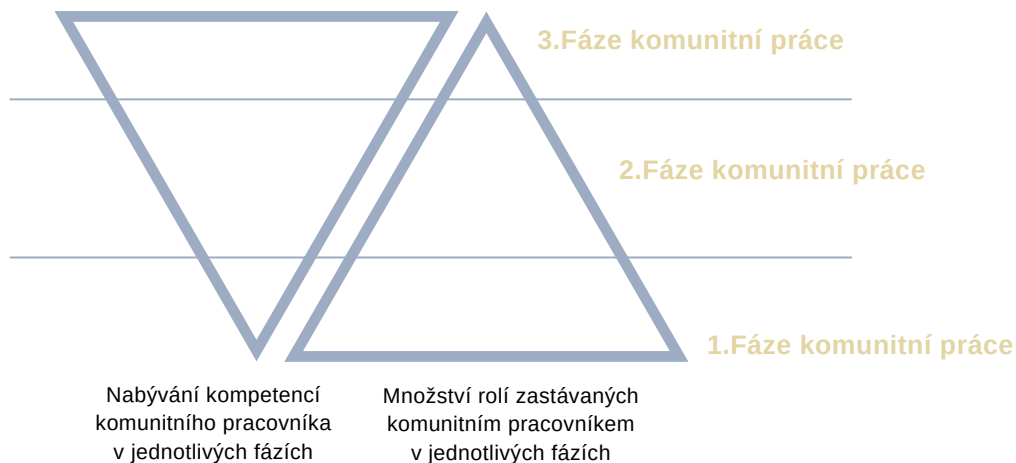
Vzdělávací podpora:

Zahrnuje podporu při plnění úkolů jednotlivých členů v jádrové skupině. Podpora rovněž spočívá v postupném předávání kompetencí a návodů, jak uchovávat záznamy, psát dopisy nebo zprávy, telefonovat s úřady, vyjednávat s úřady, vést schůzky nebo vytvořit harmonogram pro určitou aktivitu.

Facilitace:

Podpora zahrnuje vytvoření vhodných podmínek pro fungování jádrové skupiny (např. zajištění místa setkání, papírů a psacích potřeb, výpočetní techniky) a facilitační podporu dialogu ve skupině (zajištění hlasu všech účastníků, směřování diskuse k cíli).

Jednotlivé role komunitního pracovníka nemusí využívat ve stejný čas a aplikuje je v procesu komunitní práce v závislosti na fázi, ve které se zrovna nachází[1]. Níže uvedený obrázek vyjadřuje, že komunitní pracovník využívá širokou škálu rolí především v první fázi komunitní práce. Čím déle v komunitě intervenuje a postupuje procesem komunitní práce, tím více předává jednotlivé role členům komunity a lídrům a sám ustupuje do pozadí. Zároveň nabývá celou řadu nových kompetencí.

[1] Fázím se věnuje samostatný manuál dostupný pod tímto odkazem: <https://komunitniprace.msk.cz/centrum-metodicke-podpory/materialy-ke-komunitni-praci/>

Použité zdroje:

Havrdová, Z. a kol. 2013. *Mít život ve svých rukou*. Praha: Fakulta humanitních studií KU a Český západ o. s.

Lucia A., Lepsinger R. 1999. *The Art and Science of Competency Models: Pinpointing Critical Success Factors in Organizations*. San Francisco, CA: Jossey-Bass/Pfeiffer.

Navrátil, P. 2001. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman.

Netting F. E. 2005. The Future of Macro Social Work. *Advances in Social Work*, 6(1), 51–59.

Schuringa, L. 2007. *Komunitní práce a inkluze Romů*. Ostrava: Radovan Goj.

Speer, P. W., Christens, B. D. 2014. Community Organizing. In: Scott, V.C., Wolfe, S. M. *Community Psychology: Foundations for Practice*. SAGE Publications.

Twelvetrees, A. 2008. *Community work*. 4th edition. New York. Palgrave McMillan.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskosleský
kraj

KOMUNITNÍ PRACOVNÍK

Barbora Gřundělová, Zuzana Stanková, Adéla Recmanová, Hana Žurovcová

Vydal: **Moravskoslezský kraj**
28. října 117
702 18 OSTRAVA

Vydání: první
Rok vydání: 2020

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskoslezský
kraj